

חנוכה

במצור ובמצוק - דברי אמונה

במצור ובמצוק - דברי אמונה בספר "הרוח שגברה על הדרקון" מספרת הגב' פרל בייניש על הדלקת נר חנוכה במחנה המוות אושוויץ בירקנאו.

ועל דברי אמונה נאדרים שדברה חברתה רבקה הורביץ. יום אחד, חלפה קבוצת גברים על פני עגלתנו. "המכירות אתן מישהו מפאביאניץ?"

"שאל אותנו בחור צעיר. "כן", ענתה רבקה. "אחי היה חתנו של הרב מפאביאניץ". "הכרתי אותו בוודאי!" השיב בצעקה הצעיר, "האם אתן הבנות הנמצאות ב'מנר לאגר'?" השיחה הלכה ודעכה, ככל שגדל המרחק בין שתי הקבוצות. אותו בחור היה שרברב במקצועו, ובמסגרת עבודתו הגיע למחנות שונים, ביניהם אף למחננו. בכל פעם בה ביקר אותנו, הביא עמו פיסת לחם או פריט מזון אחר.

חנוכה עמד בפתח. מהיכן נשיג נרות? ההצעות שפעו מכל עבר. נוכל להכין פתילות בקלות יתירה, על ידי פרימת חוטים מבגדינו, ואילו שמן ניתן להפיק ממרגרינה מומסת. לפתע הגיע אורח לביקור - ידידנו השרברב שנקרא לתקן מספר צינורות. הוא הבחין ברבקה והגיש לה חבילה קטנה.

כניסתו של גבר לשטח מגוריהן של הנשים היתה כרוכה בסכנה גדולה, גם כאשר הגיע למקום בתוקף תפקידו. לפיכך, לא הושמעה כל מילה, פרט ללחישה "לכבוד חנוכה", אותה שמעה רבקה מפיו בטרם שב ומיהר לעבודתו. עצרנו את נשימתנו בציפיה, בעוד רבקה פותחת את החבילה. בתוכה גילינו שתי סוכריות, שני גפרורים, וכן - לא יאומן! - שני נרות קטנים. "אליהו הנביא" הפרטי שלנו הביא לנו אוצר של ממש. כעת נוכל להדליק נרות חנוכה! באותו לילה, לאחר ששככה ההמולה סביב שתית ה"קפה", ניגשה רבקה לעבר תנור ההסקה. "חנוכה הלילה" הכריזה בקול רם.

"הבה נדליק נרות חנוכה". כל שוכנות הצריף הצטופפו מסביב לתנור בדממה מוחלטת. רבקה ניגשה להדליק נר ראשון של חנוכה. בקול שנישא ברמה ברכה את הברכה הראשונה - "ברוך אתה... מלך העולם, אשר קידשנו במצוותיו וציוונו להדליק נר של חנוכה" שלהבת הנר הזעירה הבהמה מעל לתנור הלבנים המאורך.

בתוככי המרתף האפל של אושוויץ הוצתה להבה - להבה שהניסה את העלטה. כעת הושמעה הברכה השניה "ברוך אתה... מלך העולם, שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה". גם בזמן הזה, בימינו אנו, יחולל ה' עבורנו ניסים.

ולבסוף הברכה השלישית, ברכת שהחיינו, "ברוך אתה... מלך העולם, שהחיינו, וקיימנו, והגיענו לזמן הזה". לא רק שהעניק לנו חיים, אלא אף איפשר לנו לחגוג את ימי החנוכה. מחשבות מרירות חלפו בראשינו. אמנם כן, ה' העניק לנו חיים, אך מה עם כל האחרים?

האמנם מצבם אינו טוב משלנו? מדוע לא הלכנו יחד איתם? העינים נמלאו דמעות, הלבבות דאבו מכאב. לאחר מכן פצחנו יחד בזמן "מעוז צור" המרעיף בחלקו הראשון את האמונה והתקווה בגאולה הקרובה. הקטע השני מבטא כאב - "רעות שבעה נפשי, ביגון כוחי כלה. חיי מררו בקושי" שבנו והתייפחנו. לאחר מכן הלך וגבר קול שירתנו כאשר הגענו שוב לפסוקים המביעים תקווה - חשוף זרוע קדשך וקרב קץ הישועה. נקום נקמת דם עבדך... רבקה טיפסה על התנור, פנתה לעבר שומעיה ונשאה "נאום לאומה", בקול רם וללא חת - "בנות, יחדיו ישנות אנו על אותם הדרגשי, יחדיו נושאות אנו את אותו הכאב, יחדיו מתייסרות באותם יסורים, אפופות בחשכת מוות, אך הלילה - חנוכה! בלילה זה שב ונחנך בית המקדש. הנה, הדלקנו נר, ומעט מן האור דוחה הרבה מן החושך. חברות! אותה שלהבת זעירה

חנוכה

שהדלקנו הלילה, קודש היא. בכל לב יהודי שוכן אותו ניצוץ מקודש, הניצוץ האלוקי המגרש הרבה מחשכת עולמנו האומלל".

נימה של פאתוס נשזרה בקולה, בעודה ממשיכה בדבריה - "עם ישראל עבר זמנים מרים וקשים. בית מקדשנו חולל ונטמא, מעמדו המקודש הושפל עד עפר. דומיה היה כאילו הכל חרב עד היסוד, ולא נותר כלל שמן טהור בו ניתן יהיה להדליק את המנורה, אך בתוך כל ההרס והחורבן, נתגלה פך קטן ובו שמן טהור, וכך שב והוצת האור הנצחי. והנה, באורח ניסי, בער מעט השמן במשך שמונה ימים תמימים. גם עבורנו נותר תמיד מעט שמן זית זך, השומר על השלהבת שלא תיכבה. ספגנו מכות, עינויים והריגות. שונאי ישראל בכל הדורות - פרעונים, המנים, רומאים וצלבנים - כולם שאפו להשמיד את העם היהודי, אך זממם לא עלה בידם. לכל אורך ההיסטוריה שמר עלינו הקדוש ברוך הוא ועזר לנו לשרוד.

גם עתה ימשיך הוא להיות בעזרנו. בנות, אל יאוש! המשכנה לקוות. גם כאשר כוס היגון עוברת על גדותיה, מושטת זה מכבר זרוע קדשו, ועוד מעט קט נזכה לראות את הגאולה. אותו לפיד הנישא בידי עם ישראל בחשכת הלילה - לא יכבה לעולם. עמים גדולים קמו ונפלו, אך היהודי קיים לנצח.

עם ישראל חי!" מילותיה האחרונות הדהדו על רקע הדממה ששררה בצריף. כל הבנות, כאלף במספר, נותרו עומדות על עומדן בצפיפות סביב התנור. היו אלו שלדים מהלכים, לבושי קרעים, עיניהם הדומעות בולטות מחוריהן, אך לבותיהן הקרועים שבו ונמלאו בתקווה ובגאווה.

מקור: הרב שלמה לוינשטיין